

***A Magyar Karszt- és Barlangkutató
Társulat Történeti és Régészeti
Szakosztályának kutatásai 2018-2020.
között***

Szeredi Anna

2021

Tartalomjegyzék

Bemutakozás.....	3
I. A Baradla-barlang	5
I.1. A Baradla-barlang régészeti kutatása a 2018. évben	7
I.2. A Baradla-barlang régészeti kutatása a 2019. évben	9
I.3. A Baradla-barlang régészeti kutatása a 2020. évben	13
II. Egyéb kutatások	15
II.1. Beszámoló a szakosztály 2018. évben végzett egyéb munkáiról	16
II.2. Beszámoló a szakosztály 2019. évben végzett egyéb munkáiról	18
II.3. Beszámoló a szakosztály 2020. évben végzett egyéb munkáiról	19
III. Publikációk.....	21

Bemutakozás

Szakosztályunk 2017-ben alakult meg az Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat keretein belül. Célunk a Kárpát-medencei - elsősorban hazai - régészeti és történetileg érintett barlangok kutatása. Munkánk sokrétű: a terepbejárás, előadások tartása, ásatáson való segédlet, oktatásban való részvétel is beletartozik.

Kis létszámú csapat vagyunk, mindössze 10 taggal, akik igen különböző minőségben és idővel tudnak részt venni a Szakosztály munkájában. Havi egy-két napot tudunk terepen dolgozni, de a háttérmunka, a könyvtározás, kapcsolattartás, előkerült leletek begyűjtése és múzeumokhoz való eljuttatása, tanfolyamok, előadások tartása, cikkírás sokkal több időt emészt fel.

Fő kutatási területünk jelenleg a Baradla-barlang, ám emellett rendszeresen keresnek más barlangok kutatói kérdéseikkel, kéréseikkel. Felvilágosítással, a helyszín felkeresésével, az ott folyó ásatásba bekapcsolódással és ez által a barlangász-vonal és látásmód bekapcsolásával segítjük munkájukat.

Esetünkben nem a helyszín a központi elem, nem kötődünk annyira egy barlanghoz, mint az átlagos barlangi kutatások. Ám a megvásárolni kívánt eszközök minden lelőhelyen nélkülözhetetlen segítséget nyújtanának a főként dokumentációs munkálatainkhoz. Ugyanis mi nem kilométereket hozunk a napvilágra, hanem a múlt emberei által hátrahagyott mozaik morzsákat szeretnénk értelmezhető halmazzá rendezni, amely csakis az információ töredékek pontos rögzítése révén valósulhat meg.

A kapott pénzből felszerelést szeretnénk venni. Jelenleg mindenki azt hoz, amit tud a saját felszereléséből, de van néhány olyan eszköz, amivel senki sem rendelkezik, mivel a múzeumoknak van és nem filléres tétel. Ez nagyon megnehezíti a munkavégzést. Ha lenne néhány tárgy, amiért nem kéne minden alkalommal kuncsorogni és szabályt megszegve elhozni a múzeumból, az nagy könnyebbség lenne.

Tudjuk, hogy pályázatunk eltér a többi, elsősorban feltárást végző kutató csoportétól, de sajnos nagyon ritkán van olyan pályázat, amin mi is tudunk indulni. Az utóbbi három évben sokat dolgoztunk és a továbbiakban is ezt tervezzük. Valamint ne feledjük, a hazai barlangok kutatásának fellendülését a 20. század elején megindult felszín alatti világ

régészeti emlékei iránt megnövekedett érdeklődésnek köszönhetjük. Reméljük, a fentebb leírtak meggyőzik a tisztelt Bíráló Bizottságot, hogy hiányosságaink ellenére bizalmat szavazzanak nekünk!

Köszönettel:

MKBT Régészeti- és Történeti Szakosztály

I. A Baradla-barlang

Hazánk sokáig legnagyobb és legismertebb barlangja a XVIII. századtól kutatott terület volt. A turistákon kívül kalandvágók, kincskeresők és amatőr régészek is felkeresték, általában nagyobb kárt, mint hasznot hozva az utókornak. Az úttörő feltárás már 1856-ban megtörtént, s itt zajlott hazánk egyik első, tudományos szintű ásatása is báró Nyáry Jenő vezetésével 1876-77-ben. Ezek a munkálatok indították el a századfordulón fellángoló barlangkutatásokat Magyarországon, melyek elsősorban a történelem előtti emlékekre koncentráltak, de –mint egy mellékesen- a barlangok, mint geológiai jelenségek is középpontba kerülhettek általuk.

A Baradlát ismertsége és leletgazdagsága okán sok régész és történész felkereste, rendszeresen zajlottak benne kisebb ásatások, terepbejárások. Sajnos azonban konkrét, több évre kiterjedő, átgondolt koncepció sosem született az itt folyó munkálatokra. Az egymástól elszeparált akciók nem fűzhetők fel egy szálra, a kutatók különböző precizitással és tudományos mélységben dolgoztak. Az előkerült jelenségek dokumentációja gyakran elveszett vagy annyira felszínes, hogy ma már a terület visszaazonosítása sem lehetséges. A leletanyag a miskolci Hermann Ottó Múzeumban, az Nemzeti Múzeumban „kallódik”, de kerültek elő Róka-ágból származó cserepek az Eötvös Lóránt Tudományegyetem Természettudományi Karának biológia oktatójától is. A terepi munka mélységét csökkentette az is, hogy az itt dolgozó régészek nem barlangászok voltak, így jóval kevésbé látták át a terület geológiai adottságait, lehetőségeit, s a szűkebb, technikai tudást igénylő helyszíneket nem is kutatták át.

Az első komolyabb, barlangász vezette régészeti terepbejárás Holl Balázs irányításával zajlott 2001-ben és 2002-ben. Bár a munka átgondoltan, tudományos alapokon folyt, eredményességét csökkentette, hogy régészhallgatók vettek benne részt, akik barlangász előképzettség hiányában nem mertek mindenhová bemászni, s szemük sem vett annyi mindent észre, mint egy barlangász szem. Lehetőségeiken túl az utóbbi 15 év komoly technikai fejlődést is hozott, ami mélyebb szintű terepi munkát eredményez esetünkben.

Szakosztályunk 2017 végén kezdte meg munkáját a Baradlában. Elsődleges célunk egy teljes körű, mindent érintő terepbejárás volt, melynek során olyan helyekre is bejutunk, melyekre csak barlangászok képesek. Kutatásunk sarokpontjai a pontos helyszín megjelölése

térképen, fotózás, szükség esetén rajzolás. Leletet csak előre meghatározott tudományos vizsgálat céljából viszünk ki a barlangból, vagy mozdítunk el a helyéről.

Az alábbiakban évre lebontva ismertetjük az itt folyó munkálatokat.

I.1. A Baradla-barlang régészeti kutatása a 2018. évben

Kutatásvezető: Szabó Zoltán

Régészeti kutatásvezető: Nyíró Ádám Artúr, Szeredi Anna

Résztvevők: Polónyi Emese, Kotán Dávid, Szeredi Anna, Nyíró Ádám Artúr, Tóth Éva Mária, Povázszy Zoltán, Szilágyi Eszter, Virág Magdolna, Regős József, Béres Sándor

Az egyesület tagjai a Baradla terepbejárását a jól elkülönülő, konkrét határokkal rendelkező Róka-ágban kezdték meg. Úgy gondoltuk, a kezdeti „gyerekbetegségek” itt könnyebben kijönnek és gyorsabban korrigálhatóak, mint egy nagyon leletgazdag, nehezen lehatárolható szakaszon.

A négy napos munka során a területet teljesen bejártuk. Ennek során a tagok egymástól két méterre indultak el a terem egyik végéből a másikba és csak a saját vonalukba

eső jelenségekre koncentráltak. Bár a terepjelenségek miatt a munka nehezen zajlott és a tagok olykor erősen eltávolodtak egymástól, alapos munkát tudtunk végezni. Az is kiderült, hogy ideálisan 5 óra az, amit a résztvevők még jó hangulatban, a részletekre megfelelő szinten figyelve tudnak a barlangban dolgozni. A „hagyományos” valaki-bont-valaki-vödrözik-közben-beszélgetünk szisztémával szemben itt a tagok –bár egymás mellett- de egyedül dolgoznak, végig erősen koncentrálnak, hiszen egy cserép darab megkülönböztetése egy cseppkő darabtól nem könnyű. Észrevételünk alapján mentálisan jobban el is fáradnak, mint a hagyományos kutatás során.

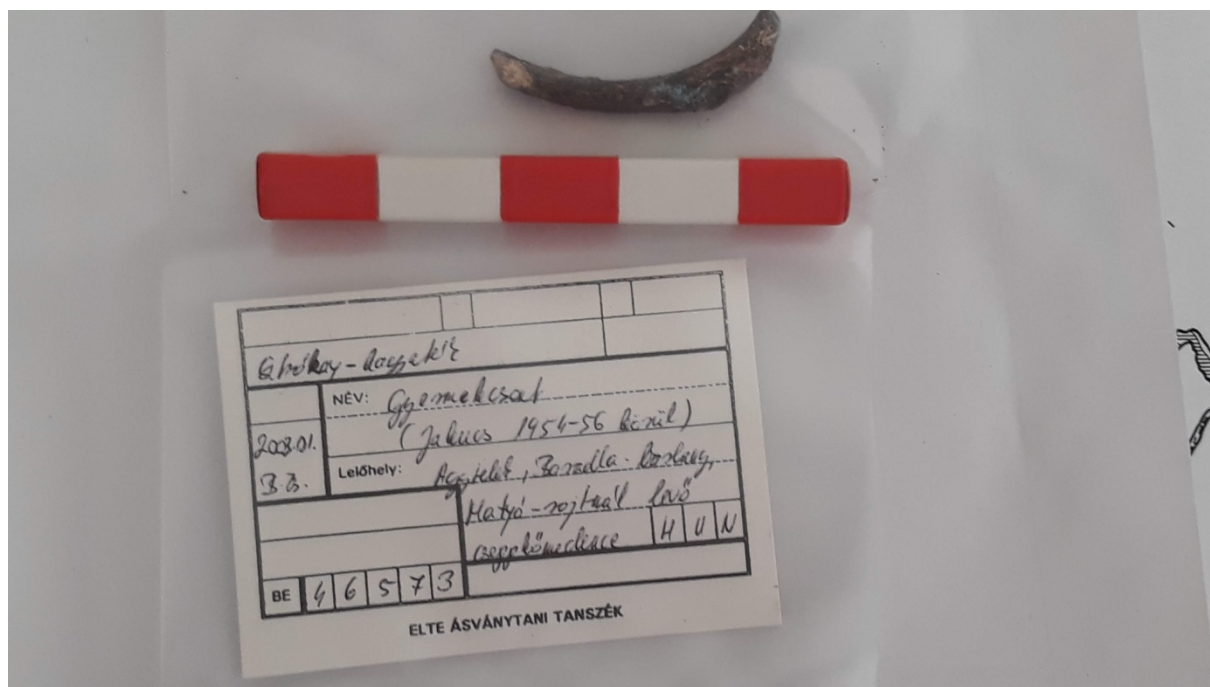
A talált jelenségek dokumentálását elvégeztük. Öt új, részben becseppkövesedett állatcsont kupacot (köztük barlangi medve állkapocs és fog), két jól lehatárolható kerámia edény kupacot és számtalan kerámia töredéket, valamint régi feliratokat találtunk. A leletekről fotó, rajz és leírás készült, valamint feljelöltük őket a térképre is. Munkánk közben semmit nem mozdítottunk el.

Szabó Zoltán terepbejárást végzett a felszínen és meglelte a Róka-ág lehetséges régi nyelőjét.

Az év során sikerült tető alá hoznunk egy megbeszélés a Magyar Nemzeti Múzeumban a Baradlát kutató régészek részvételével. A megbeszélésen Rezi-Kató Gábor (Magyar Nemzeti Múzeum) régész, V. Szabó Gábor (ELTE Régészeti Tanszék) régész, László Orsolya antropológus, Nagy Gergely restaurátor, Holl Balázs, Szeredi Anna és Nyírő Ádám Artúr vett részt. A beszélgetés nem hozott akkora eredmény, mint vártuk, de legalább megismertük egymást, tisztáztuk kinek, mi a terve és milyen lehetőségei vannak. V. Szabó Gábor jelezte, hogy esetleg 2019-ben nyitna egy kisebb szondát a Denevér-ágban, s e munkálatok vezetésével Nyírő Ádám Artúrt bízna meg. Szóba kerültek a barlangban talált ember és állatcsontok, s László Orsolya jelezte, hogy szívesen megtekinti a helyszínen, az általunk talált, kétséges faji eredetű, becseppkövesedett csontokat.

A Szakmai Napokon előadás formájában ismertettük ez évi kutatási eredményeinket.

I.2. A Baradla-barlang régészeti kutatása a 2019. évben

Kutatásvezető:

Szabó Zoltán

Régészeti kutatásvezető:

Nyíró Ádám Artúr, Szeredi Anna

Részvevők:

Polónyi Emese, Kotán Dávid, Szeredi Anna, Nyíró Ádám Artúr, Tóth Éva Mária, Povázsay Zoltán, Szilágyi Eszter, Orosz Adrienn, Virág Magdolna, Vid Gábor, Béres Sándor

Az év folyamán 11 napot töltöttünk a barlang kutatásával. Ennek során az év elején Nyíró Ádám Artúr a barlang bronzkori térhasználatáról szóló, régészeti szakdolgozatához gyűjtött adatokat. Célja a 2001-ben Holl Balázs által készített térfelosztási blokkok és a különböző terek leírása volt. A barlang régészetileg érintett részének a 2/3-át sikerült eddig leírni és „méterről-méterre” bejárnia.

A terepbejárás során a Vitlapályától a Róka-ág bejáratáig folyó munkálatokra lettünk figyelmesek. Az ott dolgozókkal való egyeztetést követően világossá vált, hogy a munkálatok a régészetiileg érintett részeket kívánják erősen bolygatni a Teknősbéka-termétől egészen a Róka-ágban található egykori biológiai labornak helyt adó teremig. Nyíró Ádám Artúr bejelentése nyomán a múzeumi szakemberek is értesültek a régészetiileg érintett terület bolygatásáról, s május-júniusban az ELTE égisze alatt, de Nyíró Ádám Artúr és Holl Balázs vezetésével leletmentő ásatás folyt a területen.

A feltárás a Teknősbéka termétől a Róka-ágban található, volt biológiai labor teremig zajlott. A teremig 1,1 méter széles sávban a feltört betonjárda alatt vékony (0,2-10 cm) kultúrréteg volt megtalálható. A réteg az egykori kitöltés felszínén helyezkedik el, és a régebbi kiépítések során közvetlenül arra betonozták rá. A teremben teljes felületen történt a feltárás. Rengetek in situ kerámia koncentrációt figyeltünk meg. A leletek többsége a középső neolitikumból származik, kisebb arányban pedig a bronzkor kései időszakából, valamint az Árpád-korból. A feltárás tanulságai: nagyon sok és kimondottan intenzív a lelet előfordulás a barlangban, még a legeldugottabb omladék dombokon is, a vékony kultúrréteg és a 150 éve tartó bolygatások ellenére is. A munkálatok ideje alatt Sándor Lajos profi fémkeresős számos régészeti korú fémléletet talált, többek között egy bronzkincsleletet is. A feltárásról a sajtó többször is említést tett, s cikk készült róla.

Dokumentációs munkánk következő állomása a Magyar Nemzeti Múzeum régésze és mb. általános főigazgató-helyettese, Rezi Kató Gábor kérésére a Róka-ágban található, egykori biológiai labor-terem falain és a terem déli felében található nagy sziklatömbön észlelt kormozódások lefotózása volt. Ezt kisebb csoportokra lebontva tettük, s elhelyezkedésüket térképen is rögzítettük. A kormozódásokról feltételezzük, hogy akár régészeti korúak is lehetnek, a róluk készült fotókat Rezi Kató Gábor vizsgálja, különböző fénytartományok és szűrők segítségével próbálja az esetlegesen elveszett részleteket visszahozni a feltételezett rajzolatokon. Négy munkaórát töltöttünk ezek elkészítésével.

A Főágban, a Táncterem végétől Jósvafő irányába haladva elkezdjük szisztematikusan átnézni a magasabb, árvízről mentes agyag/kavics hordalék dombokat. Ezek egy részén már korábbi kutatások során (Holl Balázs – Rezi Kató Gábor 2001-2002) találtak bronz- és középkori kerámiatöredékeket (Nádor-utca, Király-konyhája). Ezeken a helyszíneken mi is

találtunk újabb kerámiatöredékeket, amiket a helyszínen hagytunk (Nádor-utca: középkori kerámia; Király-konyhája: bronzkori kerámia). Új felfedezés a Nádor-utcánál a magaslat keleti végénél talált kisméretű állkapocs és csonttöredékek, a róla készült fotók alapján elképzelhető, hogy emberi maradványok. További helyszíni vizsgálat szükséges a jövőben ennek eldöntésére.

A Király-konyhája magaslaton a régebbi kutatások egy vagy két késő bronzkori, szépen díszített, fényezett felületű, fekete urna/amfora típusú edény töredékeit találták meg. Jelen bejárás során további, másik edényekhez tartozó töredékek kerültek elő. Vagyis nem 1-2 edénnyel kapcsolatos aktivitásról beszélhettünk a helyszínnel kapcsolatban, hanem ennél több edény bevonásával történt eseményekről lehet szó.

Ugyanezen a magaslaton az egyik állócseppkövön egy félig becseppkövesedett, öklömnyi méretű agyag gumóra lettünk figyelmesek, amelynek közepén ujjnyi széles ovális lyuk található. Olyan, mint egy kis gyertyatartó. Ezt követően további 15-20 hasonló darabot találtunk a helyszínen. További agyag „gyertyatartókat” találtunk egészen a München-átjáróig. Véleményünk szerint gyertyatartó funkciójuk lehetett, azonban ennek bizonyítása további kutatásokat igényel.

Diana templomától a Török-fürdő irányában, a járda a legmagasabb pontja mellett közép- vagy újkori kerámia töredékeket (egy db mázas korsó töredékei) találtunk. Ettől a helytől Jósvafő irányába (még a Sartory felírat előtt) a jobb oldalon lévő agyag magaslatra bevált lépcsők vezetnek. Itt egy helyre gyűjtött késő bronzkori kerámia töredékeket találtunk. Az jól látszik, hogy valaki ezeket oda tette, vagyis másodlagos helyzetben vannak. Kérdés, hogy ebből a járatszakaszból valók-e, vagy még az aggteleki szakaszból hozta el idáig valaki? Ha erről a szakaszból valók, akkor a Király-konyháját követően ez lenne a Főágban, Jósvafő irányában a legbelső késő bronzkori leletek megjelenési helye. Ennek igazolására, ezen a szakaszon további *insitu* (elsődleges) pozícióban lévő, további leletek előkerülésére (dokumentálására) lenne szükség. Ebből az esetből is látszik mennyire kártékony, ha valaki csak kupacba rakja a kerámiákat, nehogy összetapossák. Ezzel az a probléma, hogy utána már veszít az információ értékéből.

Fontos felfedezésünk a Matyó-rojt melletti gyereksír visszaazonosítása, melyet Jakucs László az ötvenes években talált, és a *Faggyúfáklyás expedíció* című könyvében említett. Ő

akkor pontosan leírta a cseppkőmedence formáját. A medencéről Vértes László által készített fénykép fellelhető a MNM adattárában. A leírás és a fénykép jól összeillenek. A Matyó-rojt gyerek sírjainak létét régészetileg azóta nem sikerült igazolni, még a cseppkőmedence helyét sem azonosították. 2001-2002 közti kutatások során Holl Balázs szóbeli tájékoztatása alapján tudjuk: akkor ők is megtalálták azt a medencét, amit mi, de valamiért nem voltak biztosak benne, hogy az lesz az, ami Vértes László fényképén szerepel. Az általunk is talált medence fotóit Vértes fotóival összehasonlítva, biztosak vagyunk benne, hogy a Jakucs László által leírt cseppkőmedencét találtuk meg. A medencében csontszilánkokat találtunk, amelyek méretei alapján lehetnek gyermek csontok. A helyszín további kutatásokat igényel.

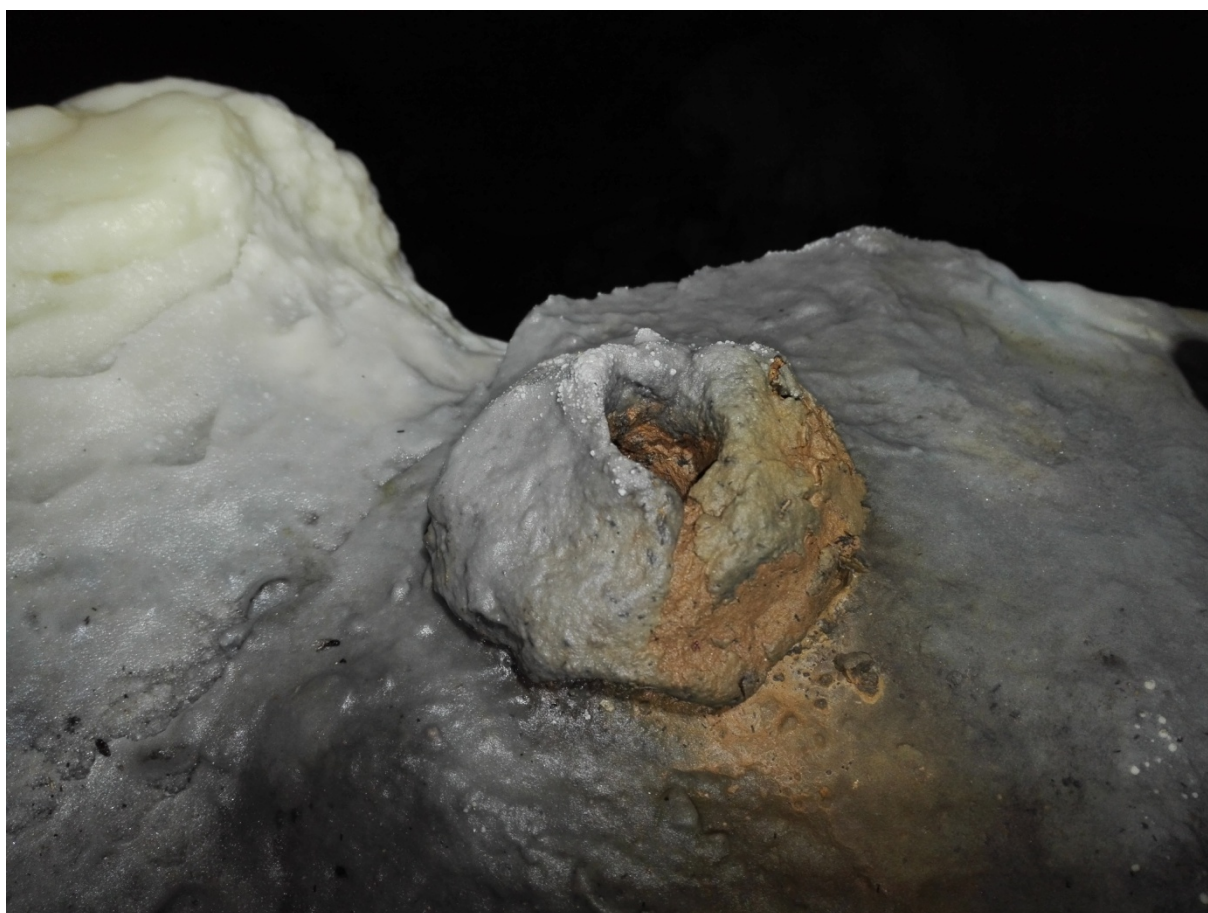
A terepi munka mellett néhány régen elkallódott lelet előkerülése is megtörtént az év folyamán. Vid Gáborral, a Baradla–barlang kutatójával történt beszélgetés során derült ki, hogy az ELTE Ásványtani Tanszék átköltöztetése közben évekkel ezelőtt véletlenszerűen előkerültek Baradlából származó leletek.

Ezek a Sztrókay-hagyaték részét képezték, s Jakucs László 1954-56 közötti gyűjtéseiből származnak. Különösen fontos, hogy az embercsont töredékek az eddig legendaként kezelt, a Matyórojt közelében talált csecsemősírból származnak, némelyiken zöldes – fémtől származó- elszíneződéssel. Néhány „kőeszköz”(?) is volt a leletek között.

A nap folyamán megtekintettük, fotóztuk az anyagot, s tudatosítottuk az Ásványtár dolgozóiban, hogy a leletek értéket képviselnek, nehogy selejtezésre kerüljenek. Jelenleg még beletárolva sincsenek, így felmerült, hogy esetleg jó lenne átadni őket a Magyar Nemzeti Múzeumnak.

A Kutatók Éjszakája részeként az ELTE Régészettudományi Intézetének szervezésében V. Szabó Gábor – Nyíró Ádám Artúr tartott előadást *Ősi rituálék nyomában. - Új régészeti kutatások az aggteleki Baradla-barlangban – címmel.* Az előadás a Baradla elmúlt 20 évének régészeti kutatásain és a 2019. május és júniusa között lezajló leletmentéseinek legfrissebb előzetes eredményein keresztül próbálta megismertetni a hallgatóságot a barlang rejtélyes, feledésbe merült, letűnt világával. Az előadás a novemberi Szablyár Péter Szakmai Napokon is elhangzott.

I.3. A Baradla-barlang régészeti kutatása a 2020. évben

Kutatásvezető:

Szabó Zoltán

Régészeti kutatásvezető:

Nyíró Ádám Artúr, Szeredi Anna

Résztvevők:

Polónyi Emese, Kotán Dávid, Szeredi Anna, Nyíró Ádám Artúr, Tóth Éva Mária, Povázsay Zoltán, Szilágyi Eszter

A 2020-ik évben a Covid járvány következtében jelentősen lekorlátozódtak a Szakosztály működési lehetőségei. Összesen 5 hónap maradt ki számunkra az évből, mely alatt kimutatható munkát nem végeztünk. Háttérmunkák, előkészítések azonban végig folytak.

Nyíró Ádám Artúr sikeresen megvédte a „Barlangok késő bronzkori használatának értelmezése a Baradla-barlang tükrében” című diplomamunkáját, s ezzel a TöRész régészeti diplomával rendelkező tagjainak száma négy főre emelkedett. A szakdolgozatban a TöRész által megfigyelt és dokumentált jelenségek és az előző évi ásatás eredményei is megjelentek.

A lezárások miatt, valamint kutatási engedély hiányában ez évben terepi munka nem folyt a barlangban, viszont 2020. december 31-én bejártuk az aggteleki bejárat feletti fennsíkot lehetséges leletek, jelenségek után kutatva. A viszonylag enyhe tél miatt a növényzet túlságosan dús volt, így tárgyi anyagot, kerámiát nem sikerül találnunk, s faragott kövekre, esetleges felszíni tereptárgyakra sem lettünk figyelmesek. Ha van is a területen régészeti anyag, az valószínűleg egy nagyobb tűz után lesz csak látható. A jelenlegi bokros-apró fás növényzet mindent eltakar.

Az év folyamán elindultak az egyeztetések az ELTE Bölcsészettudományi Kar Régészettudományi Intézete és a Magyar Nemzeti Múzeum, valamint az MKBT-TöRész közötti, a Baradlához kapcsolódó együttműködési megállapodás megkötésére. Az MKBT-TöRész mind a két említett intézménnyel meg kívánja kötni az együttműködési megállapodásokat, mivel az ELTE RI és a MNM régészei szintén hosszú ideje tesznek törekvéseket a Baradla régészeti kutatására. Ennek eredményeképp a Szakosztály komolyabban kapcsolódni tud egy neves, elfogadott intézményekhez, mely több szálon is segítheti munkáját. Nem utolsó sorban pedig erősebb lesz a három szervezet között a kommunikáció, jobban átláthatóvá válnak a Barlangon belüli régészeti munkák. Ehhez kapcsolódóan elkészült a barlang 40 oldalas régészeti kutatási terve, melyet a kutatási engedélykérelemhez melléeltünk 2021 folyamán. A megállapodás azóta létrejött, s a Szakosztály engedélye is megérkezett. Barlangi kutatásvezetőink Holl Balázs és Krausz Sándor, a régészeti vezetők Nyíró Ádám Artúr és Szeredi Anna.

II. Egyéb kutatások

Bár a Szakosztály az utóbbi 3 évben a Baradla-barlanggal foglalkozott a legtöbbet, nem csak ez irányú kutatásokat folytattunk.

Fontosnak tartjuk az ismeretterjesztést, melynek részeként mind az érdeklődő barlangászoknak, mind laikusoknak, mind pedig barlangász tanfolyamon résztvevőknek tartottunk előadást, játékos foglalkozást.

Amennyiben barlangi ásatás zajlott valahol az országban, s hírt kaptunk róla, azt meglátogattuk, a munkálatokban segítettünk.

Tagjaink szakdolgozatot adtak le, cikket írtak, szakmai előadásokon vettek részt munkánk eredményeivel kapcsolatban.

Továbbra is tartottunk felszíni terepbejárásokat, s egyeztetések történtek egyéb barlangokban történő, a Szakosztály tagjai által végzendő ásatásokról is.

Sajnos lehetőségeinket a Covid lezárás nagyon lecsökkentette, hiszen barlangokat nem látogathattunk ez idő alatt, de könyvtározás, régi leletanyagok előkeresése, adott esetben laikusoktól történő begyűjtése végig folyamatban volt.

Az alábbiakban ezeket részletezzük.

II.1. Beszámoló a szakosztály 2018. évben végzett egyéb munkáiról

2018 áprilisában a Szakosztály két tagja (Nyírő Ádám Artúr, Szeredi Anna) besegítettek a Béres Sándor által vezetett Zöld-barlangi, paleolit kori ásatás munkálataiba. A nap során bontás és a jelenségek dokumentálása történt. A kutatásról Béres Sándor és Cserpák Ferenc tartott előadás a Szablyár Péter Szakmai Napokon *2018-évi ásatás a Zöld-barlangban* címmel.

Az év folyamán háromszor (2018.04.04, 2018.05.02. 2018.06.13) tartottunk ismeretterjesztő előadásokat a szerda esti Szemlős esték-sorozat keretein belül. Az előadás sorozat címe: A legelső barlangászok Magyarországon. Célunk, hogy tematikusan, korszakokra lebontva mutassuk be a régészeti és történeti korú barlangi lelőhelyeket. A sorozat első előadására még 2017-ben került sor (Paleolitikum), ez évben a Neolitikum, a Rézkor és a Bronzkor került bemutatásra.

A Szakosztály minden évben megpróbálja összegyűjteni az adott évi Barlangnap helyszínén található, barlangokhoz kapcsolódó régészeti érdekességeket, s egy könnyed, sétálós, mesélős ismeretterjesztő túra keretében bemutatni azokat. Ez évben a Remeteszurdok barlangjaira esett a választás. Bár nagy lelkesedéssel és összesen 4 túraidőponttal készültünk, érdeklődés hiányában ebből csak kettő valósult meg, jóval kevesebb látogatóval, mint vártuk.

A Tolerancia Barlangkutató Egyesület felkérésére Nyíró Ádám Artúr tagtársunk két óras előadást tartott az alapfokú tanfolyam keretein belül a barlangokhoz kapcsolódó régészeti értékekről, tudnivalókról, feladatokról, az országban található fontosabb lelőhelyekről.

A Pál-völgyi kőfejtőben tartott Föld Napja rendezvényen a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat keretein belül 3 tagunk régészeti témájú foglalkozást és ismeretterjesztő előadást tartott (puzzle ismertebb barlang rajzokból, kőbalta készítése, stb).

A novemberben tartott Szakmai Napokra Kotán Dávid Márk és Polónyi Emese tagtársunk *A Les Pixarellés barlang régészeti kutatása (Spanyolország, Katalónia)* címmel poszterrel készült. Ennek témája a Katalóniában található Les Pixarellés barlang régészeti kutatása, melynek 2017-es nyári szezójába a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészettudományi Intézetének hallgatóiként lehetőségük volt bekapcsolódni. A poszter előadással a barlangi ásatások körülményeit, módszertanát mutatta be, valamint nagy vonalakban összefoglalta a Les Pixarellés barlang régészeti kutatásának napjainkig ismert eredményeit.

II.2. Beszámoló a szakosztály 2019. évben végzett egyéb munkáiról

Az év folyamán kétszer is tartottunk terepbejárás a Naszály északkeleti, meredek oldalában található Násznépe-barlangban. Ennek során az egykori ásatások árkait próbáltuk visszaazonosítani, valamint egy jövőbeni, szondázó ásatás lehetséges helyszíneit meghatározni. A barlang első termében található, befelé lejtő kőgörgetegen a kövek közt helyenként szórvány bronzkori kerámia töredékeket figyeltünk meg. A terepbejárás során fotó és leíró dokumentációt készítettünk. Egyéb megfigyelés: a barlang napjainkban a meredek hegyoldalon, egy nehezen járható ösvényen közelíthető meg. A régészeti korokban ez hasonlóképpen festhetett, a lelőhely nem egy könnyen járható, gyakran használt hegyi útvonal mentén helyezkedett el.

A nyár folyamán Szeredi Anna egyeztetéseket folytatott a Váci Tragor Ignác Múzeummal és a Duna-Ipoly-Nemzeti Parkkal egy esetleges ásatással kapcsolatban.

A Speleo Myotis Barlangász, Természetjáró és Természetvédő Egyesület felkérésére két órás előadást tartottunk az alapfokú tanfolyam keretein belül a barlangokhoz kapcsolódó régészeti értékekről, tudnivalókról, feladatokról, az országban és Európában található fontosabb lelőhelyekről.

II.3. Beszámoló a szakosztály 2020. évben végzett egyéb munkáiról

A Násznépe-barlang kapcsán a tavaszi barlanglezárások idején komolyabb egyeztetések folytak egy kisebb, szondázó ásatás előkészítéséről. A váci múzeum munkatársai továbbra is nyitottak voltak a kérdéssel kapcsolatban, ám nem tudtak olyan kollégát kiállítani, akinek a nevére futhatna az ásatás (mivel a TÖRész tagjai nem az illetékes váci múzeum alkalmazottjai, így hiába van meg a szükséges végzettségük, ásatási engedélyt nem tudnak kikérni). Ez megnehezítette a kérdést. Felvettük a kapcsolatot a környékbeli múzeumokkal, ott próbáltunk meg felkérni valakit. Sajnos egy barlangi ásatás a jelenlegi dűbörgő építőipar igénybevétele miatt csak púp lenne minden régész számára, hiszen munkájára igényes szakember akkor adná a nevét ehhez az ásatáshoz, ha rendszeresen rá tudna nézni a helyszínre.

A tavasz folyamán arra jutottunk, hogy mégis a váci múzeumból lesz egy frissen végzett kolléga kinevezve, akinek a nevére még nem lehet ásatást kikérni, de ha ő is jelen van, más munkatárs tudja adni a nevét a projekthez. Mivel azonban a pandémia miatti bezárások folytatódtak, a helyzet teljesen bizonytalan maradt a kora nyári időszakban is, így az egyeztetések abbamaradtak.

Felszíni terepbejárást végeztünk az aggteleki karszton található Nagy-Oldali-zsombolynál és a Por-lyuknál. Megállapítottuk, hogy a Por-lyukban a régi ásatási szelvény napjainkban is látható még, s a helyszínek nehéz megközelíthetősége miatt nem sokan látogatják azokat.

Az év folyamán az Adrenalin Barlangkutató Egyesület és a Tolerancia Barlangkutató Egyesület alapfokú tanfolyamán is tagtársaink tartották a régészeti-történeti előadást, melynek keretein belül a barlangokhoz kapcsolódó régészeti értékekről, tudnivalókról, feladatokról, az országban és Európában található fontosabb lelőhelyekről beszéltünk.

2020 júliusában Nyírő Ádám Artúr és Szilágyi Eszter tagtársaink egy csapat hódmezővásárhelyi gimnazistának és tanáraiknak régészeti vezetést tartottak a Baradla-barlang Aggteleki-szakaszán. A túra időtartalma 4 óra, a résztvevők száma 14 fő volt.

Az év folyamán felkérést kaptunk eredményeink publikálására a Karszt- és Barlang oldalain. Így született Szeredi Anna és Nyíró Ádám Artúr *Új és elfeledett jelenségek a Baradla-barlangban* című cikke, illetve ugyanezen szerzők *A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Régészeti Szakosztályának (MKBT-TöRész) 2017-es és 2018-as évi tevékenységeinek egy-egy gyöngyszeme* című cikk.

III. Publikációk

Nyíró Ádám Artúr: *Barlangok késő bronzkori használatának értelmezése a Baradla-barlang tükreben*. Szakdolgozat.

Szeredi Anna –Nyíró Ádám Artúr: *Új és elfeledett jelenségek a Baradla-barlangban*. Karszt és Barlang, 2019-2020. (publikálás alatt)

Nyíró Ádám Artúr – Szeredi Anna: *A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Régészeti Szakosztályának (MKBT-Törész) 2017-es és 2018-as évek tevékenységeinek egy-egy gyöngyszeme*. Karszt és Barlang, 2017-2018. (publikálás alatt)

Nyíró Ádám Artúr – V. Szabó Gábor - Holl Balázs: *Leletmentő régészeti ásatás a Baradla-barlangban 2019-ben*. Karszt és Barlang, 2019-2020. (publikálás alatt)

Béres Sándor – Ferenc Cserpák – Magdalena Moskál-del Hoyo – Tamás Repiszky – Sandra Sázelová – Jaroslaw Wilczynski – György Lengyel: *Zöld Cave and the Late Epigravettian in Eastern Central Europe*.

György Lengyel – Annamária Bárány – Sándor Béres – Ferenc Cserpák – Mihály Gasparik – István Major – Mihály Molnár – Adam Nadachowski – Adrian Nemergut – Jirí Svoboda – Alexander Verpoorte – Piotr Wojtal – Jaroslaw Wilczynski: *The Epigravettian chronology and the human population of eastern Central Europe during MIS2*.

IV. Előadások

Szerda esti előadások a Szemlő-hegyi-barlangban

- A legelső barlangászok Magyarországon – Paleolitikum
- A legelső barlangászok Magyarországon – Mezolitikum és neolitikum
- A legelső barlangászok Magyarországon – Rézkor
- A legelső barlangászok Magyarországon – Bronzkor

Előadások a Szakmai Napokon

- Lerágott csont (2018)

- A Zöld-barlang 2018 évi ásatása (2018)
- Ősi rituálék nyomában (2019)

Régészeti és történeti témájú előadások barlangász Alapfokú tanfolyamokon